

Bréfa- og málasafn Benedikts Sveinssonar, 9. hluti

Bjarni Benediktsson – Benedikt Sveinsson – Íslendingasögur – Gissur Þorláksson – Kristnitaka

Tekið af vef Borgarskjalasafnsins

bjarnibenediktsson.is

Einkaskjalasafn nr. 360
Benediktarskjöl
Askja 5-15, Örk 2

þingóskunti ~~tund~~, i veiðum og hafðu á leik ~~a~~ og töku þátt i maneskunaróskuntunum.

7. Veiðuhald voru hit a fornáld: brúskausveiður, erfisdrykkjur og heimbat t.d. haustbor og jölnbor. Vor af mannumorð i þessum veiðum og bætnum langt at komur. Veiðurnar stóru verjulega marga daga, viku eða jafnvel hálfan mánuð. Flestar vörtingumum munu afast hafa verit leiddir til með gjöfum. Erfingjar voru at halda efti a heimili hins látna átar en þeir yrði vitt komur tel ~~fjárr~~ ^{arfsins}.

Mihill voru vistbunar under þessar veiður; hiltiglið voru fjöldut og gölf strát sefi, en laugeldar myndir; hvítkoma mörz ljós, gestum fognat, vesklar teknar af þeim og svert til geymslu. Gestir voru síðan leiddir inn af þeim skipsat til svíðs eftir mannvörtingu. Efhin at nákkur voru lokir, voru full drakkarin, godum og framliðum ótmánumum (t.d. heitla). Þot hifst af samdrykkja, sveitardrykkja, kappodrykkja og vinnemingsdrykkja (t.d. drakku saman, afh. Karl og Kona). ~~Háðar~~ ^{Þvar og trei} ~~Kattarist~~ ^{vom neinde öfuk} gmsar óta skuntanir í veiðum, t.d. mannjófnum (hér persla með saman, og skiflusk fari með umgjöldu í flóttu) kapprætur, heilstrængingar o.s.f.v. Ísuk persa skuntu með sér við koth, tóður, leika ^a og "deildu með spæki" o.s.f.v.

Leikur í veiðum og óðrum samkannastínum voru glímar, tafl, skinnleikur, skinnadrættur, og reipisadrættur og knattleikur. ^{þó skipti hafið meðan Bergsrit skíðum. Ógum}

vafir og Kästurk því i milli ein fannið, at eimur matar skit í hverju horri Skálans, og eimur á miðju gjölfí og reyndi horu at mi i Skínum, sem horulíær Kästurnu millisín. Skínumdráttur var i því fölgjum, at ~~þeir~~ næmum togust a um krabbant Skíum; reipisdráttur var þessu líkum og er af því komin ordent-ist: „at eigin viðrennun reip at droga“.

Tafl er hundu farfetur vorin nýjög. Þaft var y cr andley þraut, notskent amarsætis en adrir leikar; þær kemst ekki at líkamsgærvi, fari ^{et} sigrar i taflri er meir komum undir andleyg gærvi. Skarpari húsum. Taflleikur er því eitt hildista uppseldismeral fyrir salarhófileikana, ofir og skarpari húsum araflið a líkam hatt og meiri hattar skarfrostisofingar.. Þaft er og vist, at bestu taflmenningar eru venjulega skarps í húsum, þitt ~~ekki~~ ~~ein~~ þeir allh af meiri sammefnun vitsmunumnum en adrir, sem tafla miðar ael. Taflit er at líkendum gánum í þritt a Nördurlöndum, því ^{at} er i gatfroðinni, at Osir lelldu a Þórvöllum; eldri tolit heit eis nefnda hnefatáfl, og var þaft leikkil a borti, sem skift var i ferkynnda veiki. Taflanemningar höfðu komin áttar töflur í Steinum staði beini og skifust til helmingar og gísa og dökktar töflur. Lænungsvar og hafnar, sem hnefi nefnd-ist og snærish leikurinn atallygum horu; hvernig leikur skyldi vært lænings Rest og eittu gísa töflurnar a en hinein vörðus. At öðru lagði viða meira skilti a meir gagninni i töflumur

Reykhlá veiðan gefur oss göt domi af skemtanum þeim og óföldum sem fætur vorin hæftu í veiðum gáðrum onum fagnatar sambandinum. Þó Vestur í Þafirki hefur sá kona er Ingveldur hér mikilsvist og austurug. Hann var ordin ekki 1119 og flutti frá til Ingimundar prests at Reykhólam. Hann var ætlaður matur, slálmálkar og frostur. Einmig vor hann mikill gleðimatur, fækkti ein mang til skemtanar og leit miðjöf að sér heva; hann hafði mylli alþjóðu og vörtingu megrat löftríði og því enda var hann höfðingi i hund og vitsomuna madur.

Ingveldur átti döfur fror; hér önnur þeirra Helga. Hann ar heit sá matur, er Ólafur hér og fískur kann heumar. Brustkaup þeirra var haldit at Reykhólam um Ólafsmessuskerti (sneimma í aígost). Var í þessa veiðlu leittir mórum vörtingarnánum, þar á meðal ~~þrófingjunnar~~ Þorgilsr Oddaeyni at Hafnarháli, næfndra og vinnu Ingimundar. Þórt. Þorvaldsyni i Náttufirki, Hrafni af Skálvarnarsesi av fru.

I veiðubýjun lagtist þá illa í þórt, at ~~hafa~~ ^{munki} ~~þarf~~ þarf andeyjar og send mikla. Um þetta odddi kann ait munum sina og segt, at ef kann miki um hvort velja, þá lýsi kann heldus at vera heima í Náttufirki, en at þessari veiðlu. Vel vor veitt i ~~þessar~~ i veiðunni og urru munum brött álvatir. Ingimundur bat þorgils at mela fyrir minnum og van þórtur tekinn til rata, hver minni fyrst ~~skyldi~~ dræsken - Þórtur ekkið at einhver byrjaði gleðina, og kvædt mundu tolla undir og stytja hversjagledi. Var mið fast dræstir og örni þat gleðskýrur og gerust meiri ~~þjóð~~ ^{þjóð} malögum og kvæstu óspær hver at aðrum ymosum hringfylgtum. Þórtur var líkili

drykkjumatur; henn var rokkin, skirtur og feitur og blei aft spungt
og pitti þá nökkrum endorunnur". — Henn sögta henn hefði "Vilindagang"
Ingimund; pitti gaman at fórt. og seir eitt sinn: "Hvadan kennir
þef þeman. — Fórtur andar mið handan". — Þátt hlyn með at þessi
þá varar fórtur: "Audi er Ingimundar ekki góður á bestkjum". Ni
fór heldur gárranit at grána og vök hversvisan utra, og leitu með fíjka
i kværlingum og Kers Rigrthum. Þar ~~var~~ ² hinn, at fórtur pattið verði með
í þessum leik og fór bæstu ír veiglunni um kvældið med allasínum.
Meðal annars pitti horum þat ósamboðið viðtinga lími at síðin á hekk
með Ólafi nökkrum Hildisyni, er var með Pergils og alstatað rött dreysur, enna
i förum með horum, sem ótarverður sögft fia. Hann ¹¹₁ hildi at Ólafur var
rekinn ír veiglunni, eftir at hann kom auga á hann þar og fikk hissfreyjuna
at Reykhólm til at gangast fyrir fari. Pergils tökk fórest fyrir ad skilja Ólafur
síz, fóri ^{at} þar bæru ^{sem} ¹⁵ Stytja at danna hans. — En sunni hildi ^{at} Nafna
fjortargotum göti eins rímt hekkina ¹⁶ og Ólafur.

Þátt hlyn með þegar fórtur rauk at dyrum, og með engunum gjöf-
um var henn leiddur út. En eim kvarðum leid og fórtur fórest
"Gatim vesti svá. — er vís gengum hja. — stái a hnakkna hja. —
hver matur sagti fij!"

Geftin þetta skemtu með sér a morgan hitt, vor þar íjus-
ir leikur, dansar, gliint, sagtar sögur smjallar, og sláð meiðlan í
^a fórtur. En þá var jafnframt Ólafsgildi, er var haldist at Reykhó-
lum hversumur, og var þá jafnun hoff mytt myjl-þar ir akti - til agðis.
Gildi þetta var tel heiturs og tilbeitisla Ólafi helga, aði Ólins. Þóttur var með
þeir sem töken patti gildinn, nefndust gildisbodar.

8. Hjátrú og galdrar. Það þess sem forfetur vorir frátrú á got og gýgjur, hæftu þeir ymsan annan áhrifum, sem lengi hækði við hjá landsmönnum eftir at sjálf galdrónum var upprótt. Þetta er þat sem meðn nefna hjátrú. En hjátrúin logar sigrjós eftir stað og tíma, teknar breytingum, en lífir fofnan metul þjóðanna i einhverri mynd, fráttgýrir Kristna trú og alls hefjar mentum.

Forfetur vorir hægtu, at öll meðurinn væri full af dular-verum og ændum, trálli kynjatur landvöðtur í fjöllum, hönum, hónum og hæfum; dvergar í steinum og maldarhlónum; álfar í steinum, ~~steinnum~~ hlánum og hundum; disir í fossum og hundum. Það voru til fylgjur, norrir og vallgýjur o.s.frv.

Landvöðtrúin vor sterk hjá mónum, eins og séj má af lozagýgrum hlolum Alfljóts. Ýða voru hellvöðtur fjartrímar, sem eigi mikki stytta. Ef með komu sér vel uit þær gálu þær rekit þá í laubi, sem meðn vildu fjarri sér. Egill Knagi jafnvel noskkt landvöðtur til þess at rekla í Noregi órinnum. Hann setti brásshöfut á miðstöng og risti á þat órinis, lét höfut sínna inn á land og móttór: "Snij eg þessa niti á landvöðtur þær, er land fættu byggji, svart allar fari þar vildar vegar, engin hendi næ lítti sitt inni, fyrir þær höfu rekkt Eirik Konung og Gunnhildi í laubi."

Landvöður verudu hanti, en sas vintrar sem hvar fjarþingur þess hafi ótt aðtti, er óhátt i samhenti virð ~~at~~ hæftin og fjarþingum. Herðavöður voru: Þómann ^{hefði} Þómannusfelli, Þórtur, Snipfelloss og Svipfelloss. þeir voru yfirnáttar logar lífus með mannum

legnedi tameinum bröllopskaps, en ipatir Valkyjum.

Dvergar voru líllir og ófrítrir, en góðir smitir og velvitibóður. Götir smitir voru kallaðar dveghogir. Dréjar voru mættugir og voru af líkum uppruna og fótnar. Götin lílupá að skjuna sér.

Alfar voru hvenskanar: ljósalifar og dökkalifar. Ljósalfar voru meitt-upri en meim; þeir gátu lítsins mænum ^{ef} ~~ef~~ ^{var} þeim ^{þeim} vel gerð, en annan ígerð meim; meim lígnudu jafnvel alfa, höfðu álfablöð. Dökkalifar voru í jöftu, líkwoðir og formur illir.

Disablot ^{í regnum pos} ~~í regnum~~; voru at ýmsum ljósalgum líkar.

Fylgjur hugtum meim at hver matar hefti ~~þeim~~ ^{þeim} bítudist ^{þeim} í ýmsum myndum. Gerfu þær oft vort vitlig í undan mænum og sín skyggi meim fodi. Þessi fylgjur trúleggjist að ferri trú formann, að matarinn hefti hvenskanar etc. undleyð liðamboði, etc. dala liðamanna, hvort öðru óhátt. Þaði var fari að lausurit líkaman ^{þeim} fyrir sunnafesta og liðamann Sima - klapphafliga fyrddi hugur meim ~~þeim~~ ^{þeim} ~~þeim~~, og ferri er soði: "Þo segir mið hugur mið ~~þeim~~ ^{sem} Fylgjan vor venjulega í konu líkki. En þær ^{sem} hinn gal farið ur um um henni i annan, ~~þyddi hinn líma~~ ^{Hellavist him elmis} ~~hann~~ ^{gott} hningja. Saliðst fylgjan vor fia hningja mannsins í gifti. Óg hningjan fylgdi að hinni og nefndist fia Kynfylgia. Hinn ^{gott} fyr gefið ótan-höftingjum í dánar degi til einslviss í að hinni, sem nesch ótan-bragt ^{var að} ~~at~~ ^{þa} var henni samþagnaðastur ~~at~~ ^{at} ~~var~~ ^{var} henni verðsinn ~~at~~ ^{at} ~~var~~ ótan-braktum. Hningjan ótan-brimur ^{var} fanniz vor freitt. Ef fylgjur yfir gáfn anum- voru þeir meillum horfni, eta hningjan lausir. Höftingjum ^{gott} breyti-

meni éttu ramma fylgju, en óheinlyndir og slæginum hafðu
fylgju í nefolíki. Ófylgjarnar verðduðu ókina mann fráu af manni.
F. S Norir voru einskonar sálarverar, mættugri i ónum en lífsl
gotin - þau voru eins og mannumir, at líka skopadómi fárra.
Þær voru vitheldandi aft götum og Eggdrasils. Þær kenna til hvers
hvers fyrar foddaddist og skýrðu frí aldur og örleg. En fær ~~at~~
fotlög mannum voru misjör, þátti líkleg ad til vori bæti götar
í illar norir. Og aft urtu norir mónum reitar. ~~Fær~~ ~~at~~
~~er~~ ~~götum~~ Götar norir voru af götu kerzi brotnar, aðthva
í ett nít gotin, þær skýrðu götan aldur, en illai norir valda óskiptu.

Valkyrijur höftu bæti götdamleg og mannleg eðli; þær
voru undisleyar og trófanti fórar, höftu hjálm að höfti, snert
nít hlid og voru ibrynjum. Þær giftust stundum með skumrinni
og voru ás þeirra stok, ~~en~~ miklu breimi og góðugri en meðskra
krumna; að þeirra vor hafin yfir þat fættvætu, ~~en~~ ~~nor~~ ~~at~~ ~~af~~
~~þannum~~ ~~og~~ í mynd himar helgusta og breimulnistaðar, sem um
askar til numna í hugsjánaðraumum skaldanna. —

Valkyrijurnar ~~var~~ ^{vara} fjiðust meyar Óðins, ~~rit~~ ^{sigi} i orrustum
feiðta men; þær tritk aft loft og lít.

Förfetar voru voru rammir fyr loya hríærnum. „Ekkj tjárr
at býrðsk geyn frölznum,“ ~~þegi~~ ~~Gríður fæði~~ ~~at~~ ~~þingum~~
~~fæðla~~, ~~en~~ ~~þó~~ ~~hefti~~ ~~spít~~ ~~þ~~ ~~í~~ ~~hrí~~ ~~num~~ ~~at~~ ~~hann~~ ~~sund~~ ~~num~~
~~lant~~ ~~í~~ ~~hlaut~~). För loya trúin átti miklim spít i förtugat gera
vikinguna hvosta og hæfjengi i orrustum. För löj sin gal enga

vild fyrir nema honum birtist þati draumi. Þeim vetrar
norðirnar og voru allir fyrir kyngrisnum í þeim landi.
Lunum var gefin spælt til að óte drauma og voru þeir
nefndir draumvepatir. En þa kam að engu (lidi);
ekki mætti skýrum venna að heldur.

Eftir dauttan voru etalbyr ^{þrennus} í vestarveru. Þær birtu
menn fóru til Valhalla, sittdautir með til Heljar, en
sjódastrímen til Rínar. Í hjá Helju var gledilaust og
tilbreyingarlaust líf og þær var hótt kall og sluggaleg. —
Óger var hafgutinn ^{af Þóra kynni} af þær hans hék Rín. Það leggur
nest fyrir sjófarendum og regnir að veitum með. Þaður kemur
það er ~~í~~ heftum. Taldar voru 2 Rínar dolur ^{þær}
settar í samband við óldunar. En fratt fyrir þessa óhjál-
pum virðist eru sunnar megar hefi trúð því að allir myfir
og góðu með fóru til Valhalla, en ad eins ^{þvölfir mynd} til
Heljur og þatari jafnvel til Niflheims „fyrir netan og heini“.

Fumar trútu því að þeir deyja í fjöll stað hóla, en fóru
ekki til Valhalla. En þá mun Valhalla trúinkappa verft fann
að dafna hér á landi. Það var þær trúmann, að
leika mætti frætta af framlitum, því ^{at} bætur þeir voru
toldar miattagi og fullkunnari, en mestu þor voru í
samband við ókunnan. Tálfass að leika frætta af þess-
um alsvallandi arum var framum galduða staðir:
þorliskir hófti Óðum og Freya kunk mannum.

Einkum vilda með vita um förlög sín, vertrættufar o.s.fl.

Þá voru einkum kenur, sem við þessum fengur, voru þær kallaðar Seitkonur eða völur. Með seitnum eru galdri mætti líkunum mein, gerum yfir ófáruðri ^a í því, sem a fort voru, þeim at leua. Yssar seit ~~kundar~~ ~~skipu~~ hūnum; því líst kumi Óðinn og mætti ham því vita órlíg manna og dörtuna bluki. Þóð gök hefur lekit milt og aft frá mænnum og gefist áðum. Þú fríbúkari inn og fanki, eða dawir, en ^{andum} ~~for~~ fái a svipshunda i fjarloz lönd, sem feng ^a eða ormu. Allt þetta vor kennt með minnum og ljóðum þeim, sem galdrar heipa; þetta ^{var} kallað at fáre Namförum. En ef hauktloypur þessar voru sigratán eða meiddar í sínum nýja ham, þá kund ~~þóð~~ fórum á hinnum aigin lega ókanna freira. Ef haukurinn var dreppim, þá lögir freir sjálfr dawir heima. Aflask voru þær mættugri i haunum, en í aigin líki.

þegar Völur og galdramen ^{bondur} / Seiddu eða galdrausta,
~~þóð~~ ^{gældur} ~~þóð~~
 *Síðu þan á einskærar hjalltránum ^{þóðum} a ~~þóðum~~ Stalprum er neftudist seitbjóllur. Hann verða afh sva stor, at fleiri en sinn metur gat seld þær í sinn. Seitkonur höftu staf ⁽⁸⁾ et atafraspæta, og vittu sunnan þeim yfir lít og lög á notkun þeli; þær neftudist þá kveldritur. Sunnar völur eða seitkonur vittu mænnum

longar leistr „gand veit.“ Þær, sem fyrir slikum
ostkörum urta, voru kallaðir trálli ritir, og ~~venju~~
leya skat skerndir eftir þær.

Leikkarur höfði eining sínar muni, sem
löfur nefnist, t.d. þurkator galdrajurtir,
menningar, mannskjóta, istru o.v.frv. - Því
höfðu þær og þringar ljóst; þær sungu eftir „gildi
galdur“ Með göldrum gertu með eining
þjón hrefigum og brægra yfir sig Indiðs híðum;
að þann hitt vortu seit konung seitnum sig oft
ef at seinn var sökk með afriti.

Rúinir voru níjós notatár til galdra - þar
voru hertí góðar rúinir og illar, likurstofir og feikurstofir.
Kunnæstu mikla frarfari til þess at feruleja hinum ~~í~~
~~magnislegu~~ rúinatökun og heita þeim vett. Þen dæmi mið
nefndra fíl, ^{inn.} er vildi ná ~~at~~ ^{asthylli stólkun amari Noregj} ~~Hann~~
reist henni manrúinir (ástarrúinir), en kanni eigi met
rúinir af fara. Húllan var Sjúkrahaustrala. Egill Skall-
grimsan lokaði ~~húlluna~~ ^{hana}; ham fann i rúni henni
tálken með rúnum; ~~þessum~~ ^{þessum} ~~lausum~~ ^{þessum} lausum ~~þessum~~ ^{þessum} leitidoma
~~tálkuna~~. Ham reist níjar rúinir og líð hja (~~ein hæð~~ ^{Stjórnunni} ~~hæð~~)
og leitnadi henni fljótt. Það var Egill: Skalat meður rúinir niti,
- nema óvata vel Rúmii. - ~~það~~ ^{Vestur} mörzum manni - er of myrkum östaf
villist. - Síeg á telgðu tálkni - tún launstofi vistna. - Það hefur laukhlindi - laungs of
Galtbrætriinn ^{en hitt} vínar; þi er spundur einum frum, þor, Krisum finn og löggjöfin

reynslu að útviðjma henni, en eftir sitt skiffin magnast
hun aftrum ^{stórum} og ^{var} fá hálfa vori en i heidni. ~~Hjátræin minntas~~
~~og hér til meira magnar ófinsingum, en i einhverri mynd sumum líma~~
~~lengi lífa.~~

9. Mannhefndir og sektir. Þeirur rísu af aðgind til fjárlanda, af öttardrambi, afmetnadi og rögi. - Þe alli fronda rögi
þver ek var einokunar ríki fyrir sig, og veri einum ótmanni
misgerð, þá náiði þat til allraar óttarinnar; hvert meitýði, hver ávæksi
og hvert vís varð ókommablettur á allri óttini, nema þess vorihefnt
með líkum hestri eru heimtar félötur. - „Auga fyrir auga og tær fyrir
töru“ var lífreglan.

Ef fjaltsmaður var veginn, þá var han ^{fall} hefndur með því að neða
annan mann i móti, jafn rættlaan, en með því að heimta félötur
ur fyrir hem af vegunda eru óttmönnum hans; voru þad kölluð
mannajöld, og fór upphofdir eftir stóru mannsins; miði sós
heila, að all óttin ötti rétt til leidanna, eins fjarþyldir sunnarhylle
is, hulfsleyna eftir skyldleikr. Þetta stóð í næm sambandi: nist
erfroréttum. Hver fjaltsmaður aði marga erfingja; fírmenninger
og fjarþyldir áthu at taka orf eftir ham, ef náþyldari erfingjar
eigi voru. Þam fjarðuskyldan byggist aftur að þessu. - Blíðhefndur
in var ein helzba voru óttarinnar. Mannajöldin voru gildi hins
regna í penningum, meðut að þann rétt og þá virðiður, sem ham
hafði í lifanda lífi; konur og ekkiur höfðu sama rétt ^{sem} og mun spenn,
ef þær voru vegnar. Ílinn líkil fyrir legasti fjaltsmaður vor hálfa

rétt horri en leysingjar at sunna áliki. Venjuleg manngjáld eron
 hundrat tilfors = 120 aurar, en þrelyfsléi vengilegt talf aurar tilfors.
 (áloður at hafi verit með 5000 kr. (hundrat tilfors = 120 aurar))

X
Þá má nefna

Skíslur eru jarn-
 buroð, er lög leyfð
 til að fára eisina
 an ymsum öðrum.

ðóður
 sem fram
 til að fára eisina
 an ymsum öðrum.

Sínum. Þa sem þá, sem vanhluta fyrir öðrum, skorati meingertar mann sinn

vildigast var
 tilinn bea gló að hlárm,

and i jánu að
 hónum stóður

klauða
 eftir glóandi jánu
 heim fólem.

Breynti hann
 þá ekki, var
 hann kallaður

Skír. En til þess

var (i Kristin)

fengim biskupi eigi, hvé líkít landnám hans var; hann skorati þni að

up í tra prestur

at segja hvernig

skíslan hefti

matar óbrunn

írinn, at

mitt & Skíslur

alh af örðkar

sámanar.

Stundum vor

sakborningum

háttar í velli, of

þeir aukðku, óna-

þeir aðskrin, of

þeir flita over

þeir tallar sökk-

Engar vist, at þeir

síðan hefjutit

ostur his að laði

en þarf loggjald venjulega með 500kr. (talf aurar tilfors).

(áloður at hafi verit með 5000 kr. (hundrat tilfors = 120 aurar))

Fjó leyfður að ókra ir málum með einuigi eru halmgöngu

ðóður sem fram
 til að fára eisina
 an ymsum öðrum.

Sínum. Þa sem þá, sem vanhluta fyrir öðrum, skorati meingertar mann sinn

vildigast var
 tilinn bea gló að hlárm, er þann er hann vildi keika ójafnari. Þa sem var

and i jánu að
 hónum stóður

klauða
 eftir glóandi jánu
 heim fólem.

Til þess sem var, ef annar hvar fór væsi til hlármofun

Carthann sínus eð lega sig af hlámi.

ummar, er þer jafn og hér hefti bætið sigur. Ójafnadrænum

Skír. En til þess

var (i Kristin)

fengim biskupi eigi, hvé líkít landnám hans var; hann skorati þni að

up í tra prestur

at segja hvernig

skíslan hefti

matar óbrunn

írinn, at

mitt & Skíslur

alh af örðkar

sámanar.

Einkenskjalasam Bjarni Benediktssonar © Borgarskjalasam Reykjavíkur

rittarferinn fannir farid, at þeir kanna málum sínnum best fránum sem líðflestir voru; afrikismum leittu ofljófnaði og valdi, sem ~~óður~~
~~meist~~ lega var komit undir mannafla. Síðan var minni mættar með offt
eigi réttisínum at löjnum. Algengt var at denna menning ~~verðdekkja~~ ^{vara} íslögla,
stundum at eins ~~fjortungs~~ roka, en einnig laundroka ~~þá~~ ^{til þyngrar} sektar, en þó var ~~skýgjan~~
þyngrit var ~~þekkt~~ Skýgjarmenn. Fjörbaungsmaður hét síða er domdur
var útlögur af landinu i þrjár. Síða er eigi hlyddi persum löjnum.
var réttdropur. Eizur heus voru gerðar upptokar ef henni var dómdu
ur Skýgjarmaster; var þat kallað at heyma Férinsdóm; síða dómur
var skipaður af Skúladvigandi goði, og í honum satu 12 meiri.
Férinsdóm átti at heyma í örskotshelgi við heimili hins sekrar; ef
persi var varnat var dómurinn markleysa.

Engin heyring var þyngrí i löjnum farfesta voru en Skýg-
gangar, ~~því~~ ^{at} Skýgjarmenn mættu hvergi fjaldir vera. Þeir voru óður
andi, ~~því~~ ^{at} kannat var at fota þá eru klæða; þeir voru óferjandi,
~~því~~ ^{at} ekki mætti flýja þá af landi burt; þeim voru eimis órat-
andi óll bjargrati, ~~því~~ ^{at} ekki mætti gefa þeim rati. Réttdropir
voru þeir hlutvetna. Eftir at Kristri kom til landins var kannat
at grafa Skýgjarmanni í vigtíri mald; Skýgjanguðin var efi-
langur, og þat vartodi Skýgang af Skýgjarmanni ^{vom bjeðgi veitan} vor ~~hjálpsöld til hfs~~.
Með löjnum var Heidit ^{einni} mark lögauna fyrir at dreysa Skýgjarmann
ef hinn setti ekki höftri orðit seku um vif að alþingi, brent eindver-
inni stað fannis mort, fyrir slikein stinsakir voru loydar þrjár
merkur lögauna til höfðs þeira. Hver sá Skýgjarmaster, sem drog

Skógar meðal gat fengit uppgjöf saka; þó ekki ~~vara~~ ^{of} það heim var
sekur um fjófnat eru annar, sem löžum Samkvæmt ökki ³ ¹ matti
þókast, nema með leyfi alþingis; en ^{því} ~~3~~ Skógar meðal urðu ~~þá~~ ^{slíkt} at
meða sér til sýknum. — Skógar meðal voru criffr fröslar og frjólsu sam-
neyti við vini og vanda meðum; deg og nött hekkir yfir höfði þeirra his
áttalega „Danaklesarner“; og fassir þeirra gátu lengi varist af eftir-
num óvinn líma. Meðal skógar meðal voru þeir Grettir og Gissli
Lírson og vörðust þeir leiti i mörzár. En þat hýði þeir
nesalingum, at heild vinnir og vandalausir skutu ~~gjá~~ ^{gjá} Skjóldhúsins yfir
því. Kundu í kerjistum þá, og löðru jafnvel líf sitt í hóknupum ~~þó~~
~~þó~~ ~~at fóður líf þeirra~~, þeim til líkna og fröslis.

10. Vatnryggingafelög höfðu forfðan varir. Þverl kreppli-
felög ~~myndar~~ ^{setti á} ~~þá~~ ^{þá} abyrgrarfelög sannir, at allir krepplibundar
keldu þeim skada at halfu, sem urðu fyrir brana eru miklu fumi
af fallstitt að nautgripum.

þóin his að hvern heimili voru vatnsgd. ~~sannir~~; þat var
skofa, hirur og eldhús. Ef Kirkja var ita leonhús, þá vor það
einnig beth. ef at halpu eins og hin húsin. Skudum vor meðum
af 5 hondum í krepnum og vart sá, sem brann ~~þá~~, at ein-
festi framhaldsinn fyrir þeim um branan. Hveiðumun-
ir hefti inni brannit og verdu stíp seirra. Ekki var þó
all beth sem brann med húsum. t.d. ~~(****)~~ það, sem aði
~~þunglið~~ ~~gjá~~ ~~hefja í húsum~~ ~~at vera daga~~. Síðluti skotklofarna, sem
kom að hvern bóna, miatti ekki vera meira en hundrað 1% af

altri eign leðindans. Oftar en prisver var sama manni eigi bokur
bruni. ~~Eru eins og menn fámyr várbyggðar adal hús sín, þa vær byggðar~~
~~á sama hætt, sem með~~
þeir sínum nautgripi, adal bistrúnum, var fyrirkomulögjut á vár
~~þegging nautgrípa með sama hætti og á húsum.~~ Með því að hóta
ekki skráðum nema að hálfin var fengin trygging fyrir því, at
engum leitri sjálfur ekk i húsi sín í hózomuna skyndi, eru vori
valdur at skreyntfelli á eim er a manna hætt. Ekki var bokur
nautgrípa dántr af minna fíll en fjórðuhálf af stofnum.

11. Húsakynni. Í hverjum velhýstum bæ voru
5-6 hójar hús: Stofa, eldhus, bir, skáli og badstofa. (Í höfðingja
setum voru einnig dýningar af fimurstofa.) Sunukadar voru af
skemma eðu íkiþur og var ~~gegnt i þeim~~^{þar germdur} hafifiskur, mjöl
ostur os fr. Stundum sváfu nökkrir heima meini þessum
skemnum. Víta voru smiðjar á heimilum, þar voru smiður
vojen, ljair, og önnur ~~þárinum~~ tál; þar voru og oft gegnol jms áhald.
Þa voru jms húpeningshús: Fjás, fjöllkláðu, hesthús, hjáhláð,
geitalús, sninastíga, housahús, goðahús. Fjárhóundur höfðu hitt
átt sjónum og nauð, sem skips voru sett inni í og gegnol þar.
Hestir höndur höfðu ásausti í seli; þar voru byggð ~~hús~~^{hús}, snefuhús
og bir. Hír voru mjólkurðar á slötki; þat var afgerð eroste og
hlit á gartínum með hund fyrir. Í sunnum heimilum voru
einum jorthús, með legningögum og leigríðanum frá loka
hvila húshöndans. Í fatokum og fármennum heimilum voru
miklu minna um hús, og allt lítil fíðlegri. Galerii voru flæðu bojn

Aðalhúsit var stofan; sálu allir heima með um afhafi henni og þar var bordat. Að málbojum var oftast setur í eldhúsi við málvella og síðan gengit til stofa til málhús. Stofur þessar voru nýj skórar og gátu setur til borda í þeim summu 100-200 manna. Þær voru oft hjáldadar innan, t.d. í veistum; gílpín voru þar strax heymi eða hálmi. Eldar voru kyntrir á miðju gílpi, ofh mægir; voru þat kallaðir langeldar; utan með eldinum voru hellar, sem ainkellar nefndust, og hins eldar ⁱⁿⁿ hér aineldur og hafði henn einskonar helgi og lozati víska nott sem dög. Reykum lofti upps um göt á þekjum, er ljós ~~er~~ nefndust; og glugvar ~~á~~stofanum) á þakkum nefndust einig ljórf; í stofnum fyrir gler höfðu með skeri eða liknakeleg. Gler fluttist þungat til lauts ~~þ~~ 1195. Ljós voru kveikk i stofnum á kvöldum, á einskonar lömpum.

Eldhus voru framan af söguáldini höft berst til meðgerðar og fyrir svefnhus, minstakosti á öllum minni hattarheimilum; ~~stofnun~~^{ban} voru þa eimig sterri en ~~þann~~^{tökustik} síðar. Þeim voru málveldar kyntrir, og sálu með þar viðeld og bökkur sið, einkrum hörn og gamal meini. Þeir kallmenn, sem oft sálu í eldaðskila, voru kallaðir Kallelinir ^{og} eldhúsfipl. Svefnhálar hítgash nýj ~~ef~~ ^{þegar} ~~er~~ ^{hálf} ~~er~~ ^{10. árat.} Þeir voru líkir stofnum, oft klæddir innan fjöldum og nefndust þat óklaðum- atar. Merfrum vegjumnum voru upphókkarir pollar, sem nefndust set, þeim var skift á sunnar með að fá ekki

Enkstjórið í Þjóðminjasafni Íslenskra Ágætisbóna © Borgarsjóðusafni Reykjavíkur

heimilum, og fressi hólf voru rínum, sem meðum sváfu í, 2-3 sáman. Í persum rínum voru heyr og oflask dýrur eru blóðjur breiddar yfir. Þroskar og fáttoklingar lágn að hugfleðum og voru engin rínum gernt handa freim. Venjulega sváfunum eru hittfórum eru höftu feld yfir sér. Sóundum var rekkið leinastur við hópmannskill og dýr og rekkið klæddar fjöldum.

~~Batstofur voru á höfplingjan setnum; en er stundir líku fránum undu þorðar meðan - þær tolku meðum sér Kerlaugan og svitabæt eru gufubæt. Í batstofunum var steinopl og þegar hann vor artinn heitur, heltn meðum votni að hann, sem gufari fljött upp; lágn meðum á besskjum þar til þeir voru orðnir sveitir af hila-gufuni. Fáttoklingar, sem elessi áttu batstofu, sálu síðan meðan, þar til þeir næstu sveitir af hila-gufuni, þar kallað með svitabæti.)~~

Að skirbjónum voru dýngjir og sálu konur í þeim við viðum eins, dauma, vefnat o. s. f. - Gangt sáttu aft yngis meum til at sjá og tala við heimasturnar.

Síðum voru byggðir ör torfi og grjoti, en mættar viðr. arefli, og piljum, þegar þar voru höftu meðum í ymis í vella vir, íslenskum við etapí ⁱⁿ skjósrum skógarviki.

12. Haldónadur manna var ymis í skínum vorum, allskonar skínum, eða í vatnánum; einnig notuð með hérft og silki. Útl var ekki flutt út óumini, en aferð að mál voru vatnával seld til íslanda og vararfeldir (sautangorur). Mengerthórnar að sáluvat og hafnarvat; hafnarvat vor heiti og ólygari

144 434 144

en vörvært, og höfðu heldri nemm einkum fátuðar í þeim.

Mest allur fátuðar var ír vatnánum; höfðingjar og Óðrormum
bætu fátuðat í Karlakoti (raudkoti), gutnes og pelli (~~sílti~~ flangel²⁷)

Almenningur höfði földigrá og mórvært, einnig með sandavör um líf,
en heldrafolk tilindi fólk sín í þósum línum, grun, rautt blí-
a.s. fru; þó mun dökkblár lífur hafa verit í mestu ^{gengi} ~~óttu~~. Vom
persi fólk kallut líklor, sem ímsir heldri nemm gengi i. -

Norklæti höfðu Karlumenn ^{ar os konur} og Kremmumenn ír clifhvitum
lér efti (linklæti); fátaklingar og prolar leitu sér nejja hvil ved-
málsföl, en það þátti ljott og ófinnt.. Karlumenn og Kremmumenn ^{vora mept}
i norðskýrslu (erk); hinn var eigi ~~knætt~~ framán, heldur at eins
op fyrir höfðust og hélput hæfudniatt; þáttiput að óleyf af
Karlumenn höfðu millan ^{la} höfðustiatt, eru skyldur nistuskörar
i hálsinn, en það miatti konur hafa at ósekkju. ~~Karlur og konur~~
gengi i límbrotnum; þær mótu til óðla og varu venjuleg norðskýr.

Almennumsta yfir ^{höfði} ~~þarf~~ var Kyrill, líkur skyldur y skyldur
mum honum yfir sig; hann móti a Karlumannum ^{sunn} miði i
kni, en var ^(skjötum) ~~þigget~~ a Konum. Þær höfðtu einnig skyldri
ernar. Belti höfðumum um sig, standum silfurbelti, og á því
þess (einskumar "buddu", með peningum, og aft sjálfdögum munum) a.f.
Hlöfseyjur geyndu þar lykla sina. Hjóllum vor standum klæðin
sina, bryddum með skraunkleyja síðanni.

Sunir höfðu yfir sér stakar, í stak Kyrlis; hann vor skyldur
og vistari, ír óvöndude efni og einkum haffður seit viðum.

Þá eru nefnd ymsa önnur föl, en með höfdu i stórt leytils,
 t.d. skyrla, treyja, hjörus. Höfdir ger höfdu yfir hafnir ymisum,
 t.d. Skálhöfði; þar voru eittr, cornalansar, fítrætar innan með skinn-
 um, og standum bladkunnar í klætt nistur. Einstaka ^{einum}
slatnum ytl föld; þat var eins konar hafna; þær voru skál eittr. Myntar ^p
pegsar ^{þeir} höfði mikis rit nistur ír, oft með gullhöppum.

Lörung og Karlar höfdu einum mætla, einskonar skálsegin. Þaín
 vor fest á bjösti með böndum, sun tuglar nefndust - (komist
 af at toga). Kvæmfalk hafdi og silki slator sun Karlnum.

Feldir voru almennir; hafnar feldir (ir saundargorun) höfði
 ymsa liti, gráir, rauðir eta bláir. Bestir sáttu: Röggvar feldir,
 áspen vor allin mikil, og logfist í heyljum, og voru þeir skreyttir
 myž; þeir voru cornalansir. Hulbroður,

Broður voru hvertökunar: Hulbroður og leistarbroður.
 Leistarbroður voru heilar níðar ír, eins og skimbrotur spjónum
 en um þa; verjulega voru þær næskornar og spitti ^{þeguna} guma. Broðku-
 ur voru gyðrar með belti, berókar belti eða linda. Hosur erstóur
 ar voru hær og vitta á mittlori, þar voru vopðir með reinum
 frí æklum uppsundir kné.

Höfðiföl Kormanna voru hekkur og hifur; hekkur er hekkur
 ymisir ír all eta flóka. Voru þessar hekkur af all wo ritar. Æf þær gata
 hulit all höfður, og höfðu með spá gólfþyrir ^{andlitum} ~~hlítengarvitum~~; þannig
 gátu með aft dulit sij; þær komið ^{as} máltekit, at fara undan höfði. Hifur
 voru ymisir ír naturali, silki eða skinni. Höfðuháringar.

kvenna var þannig, at ógíflar stílkur gengu af hæsthei hæfðad-
ar með slegit hér og eins konas band um enjó, sem kallað-
ist blat, til at halda utan um hárið; bandið var gullafit, gullþlut
eða silkkiblat. Gíflarkanur höftu dikk eða fald, sírstókar legundir
varu ~~skau~~ og móts. Kanur hefðu hatt eða hiflu íkvið eða í festrin.

Sírstókar kyr til höfði kanur standum, með þrángum
upphlut, sem voru reimadar saman á berjósbum; persi hinn ingen
nefndist (~~þegar upphlutun~~). ^{nánkyrtill}

13. Sveitasjörn. Þat kallaðist löðkreppur er hæfti 20 eða fleiri bandur, er gildi
þingforskaup. Þau voru ómenn kosir í flokki ódalsleidna. Þær nefndust hreppspjörn,
Hvítkernarmum affri ^þþeir öttu at sökja all mal á hennan þeim, ergortu ósækjurðið óskilíknipp
þeir öttu at skipta náttur sveitarförum, ann vöt liund, þurfonum og ákvæði, líne
nákkir hver skýldigjilda. Fransfesta hreppsins var innifalinn i: Manneldi, mat-
giðum og fátkontiund. Manneldi hér þat sem þorfa manna fengu hji bendum,
er þeir fóru milli þeirra; þeir voru ákvæðum tina hja hvejam. Maðgjafir til
þorfa manna voru á föstnum; lis fá hvers hundi eina etafleiri mal tilri of hendi
vakna, eftir efnum og áskotnum.

Fyrir hreppspjörn voru áslega holdin: á langa föstu, á vorin eftir vorþing og svo á
haustin. - Hendum voru aukapjörn, er að hvar sírsteiklur þurfi at ger. Allirkondur voru
skýldir at koma á hreppspjörn fyrir hæði, at vitloðtri ^{þriggja} ~~markaðs~~. Þjórsátt
vinnumann í hreppspjörn, ef kosinn var í eina hliði. Hver hreppur hæfti
sínum dóm til at döma í hreppsmálum. Síkernarmum ^{refuda} ~~þ~~þeir eru ^{refindi} ~~þ~~þeir.
~~Bærjendur~~ ^{og} Dómurinn átti at stofai örskotshelgi, ukangard, hja þeim, er sákin
var til laga. - Eftir at landið komst undir kannan, komst ein breytin, að framleiði
skundir, at ógíflumenn skiptu hreppspjörnum, ^(Eftir hreppspjörn, ófívur óhannar)

Fridji Sáttur.

Fristaráldin (1030—1118).

Hinn með kusu hóftingjar, er lífta um aldarmálin 1000, hin sítastakynslit í heitnum sín — voru fester díniir vist lok Ógvvaldarinnar t.d. Þorgeir Grísvetu-
inu gott. Þunni gott. Skaffi þára dæmum lögþórum. Gatna
viki. Ósíssur líviti, ^{Eina freverðingur, Hafnar af Síðu} o.v.f.v. — Nosta himabil eftir Ógvval-
dinu ^{Kalgot} ~~regnið~~ fristaráld, frá 1030—1118. ^{ad} Föri ^{ad} minna ber fari á ófárt
enáttur í landum. Þyrtir of friturum í landum á þessu hima-
bili of ofar ^{of the will} ^{nest} móðile arðleys af triar skiflum landamanna.
Hóftingarnir eru huga sínum at malefumum Kirkjum,
beyggja Kirkjum of uppsoda hættur venjur; einnig fá
þeir meðum lært til þess at kenni hvá y sít gott. Gota-
valdri er þá breytt, föri ^{ad} góðum götu eigi hóft lengur
gottspjónustu á hendi: nema með því ad loca prestbyfoti.
Gota-valdri var föri einungis orðið vealllegð vald. Fester
meiri hittar hondur ~~þórr~~ hafa at líkindum reist Kirkjum
á heimilum sínum, enda voru þeir hvattir til þess af
prestunum. — i voru triarinnar vor þeim gefit fyr
fyrheik, ad þeir skyldu eiga vist rumi i himmaríki fyrir
jafnuma ^{sem} ~~og~~ stóðit göti i Kirkjum þeir, w þeir leitu beyggja

A fyrri hluta h. aldar voru hér notekir ikkendir biskupsar.

Olafr Konungur Haraldsson sendi hinigat (1017) Bjarnar ^{fjær} biskups,
og atti mann at fáa i lag þet sem næstur fari i Kristnum lögum.

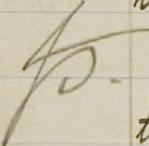
Hann óvaldist her á landi 15 ár og var aðeins árum bannist
með lojum frá alþingi, at heva ek börn, blota á laun
og éha krosskjóð. Árið 1026 kom kingat Holar notskor
biskups, og óvaldist her 7 ár, til þess er hann dö. Hann var fyrsti
biskupin, sem jafnars var i Hólmahöfði. Þána árs ^{sen} Holar biskup
andaskrát kom kingat Rúdalfr biskup, og óði hann 19
áir at Bæ i Borgarfirði; þar kom hann á fót Klauðs-
lifnuði. Þegar hann fór alfarium af landi burtu (1050).
Skildi hann eftir ^{priá} munke i Bæ; - en notskor
síðar logfist þetta munkefjá nitr. Annar biskup áb-
lentur var hér jafnengi. Þat var Bjarni Harðar ^{him} sasenestki.
Hann kom til Íslands 1048 og óði i Vatnadal eystra.
Vigði hann ymisleg hér t.d. Kestjum, Klukkum, Óðru, brýr,
vöt, björk o.s.frv., og frotti blessum fyrir ólikum athófnum. -
Samtalsnumur hafa verit hér í H. áld. ^þ 16 eru 17 innlendir biskupar.

1. Fyrstu innlendir biskupar.

Nóttan eftir burtför Rúdalfs biskups, kusu Íslendingar
á innlendam biskups. Sá móður, sem körum var til biskups, vor
a). Isoleifur prestur ⁱ ~~at~~ ^{at} ~~Hólmahöfði~~, sonum Gissurar hvíta, sem var
óði lengi. Að yngri aum hafdi Isoleifur læst prestbyrði i Herfðum a. ^{Yggdr}
landi. Hann var giftur ^{Króntor} Dælni Þorvaldsdóttur frá Ásgeirra i Víðidal; þau
hjón aðu ^{priá} sonum: Gissur, Teitur, og Þorvald. Gissur var biskup eftir
fáður sinn. Teitur (Kallastur him meygláði) var forfatur „Haukdæla“, en
Þorvaldur óði lengi at Hraungert. - Allir voru heir með hinum einsleis höfningum.
Isoleifur er fæddur 1006, og var 50ár, þegar hann var vigður biskups

Kann fór utan til vigrar 1055, en var vigrar i þórumum í Þjóðskalanti
 26. maí árið eftir af Adalbert arkibiskups. Sjálfur þófum hadd að viga
 Ísleif a hvítsunnudag, því ^{at} þess keradst kann venta, at „men
 quis miscum yoki si tign lang godus biskupsdáni, ef fyrsti
 biskup vori vigrar til Íslands a þeim degi, sem quod præiordi alla
 veröld i giftu heilags anda.“ Ísleifur kann heim 1057 og byrjeti
 þa biskop og biskupsslötu sina ^{af} Skálholpi, fóturleifs sinni, og
 jipnframt gott ~~mitt~~ ^{Kvæðið} fóðra sinni. Eftir lögum kirkjunnar mani
 kann stelli vera ~~gefta~~; kann skildi því vit kann sinn, (málamund
 arskilnatur!) og var ekki jafn fí met þeim; ójó min eitru a
 hálfin Skálholli miði honum.

Fyrsta biskupsar Ísleifs var erfið landsmánum; þa var
 hallori mikil. Þat biskup sá heita því a alþingi, at menning skyldi
 fasta 12. dag jóla, um þárin; og vor þat teknit i lög árið eftir, at jefnun
 skyldi fasta þeman dag, ef kann leiri ekki upps a sunnudag.
 Þa var svo mikill snjör ^(áfallum) kann Jónsmessu, at flestir menningunum
 til alþingis.

 Ísleifur biskup vildi ledra síðferti Íslendingum, en þeim
 tilraumum töku menningunum mjög illa og sýndu honum óhlyfju; vor
 þat of tilvill því at kenna, at ýmisir íslendir kenni menum, er
 kállum sig biskupan, fóra um land at æðu hvern um þessar
 mundir og voru hinari við menum í öllum síðfertiskráfum.
 En svo fór, at arkibiskups skrifari landsmánum og leannasti
 þeim at þiggja orðskrána fíjorðarsins af þessum farand biskupum,

þeir voru i sinnu áleyfi á Íslandi, og sumir i þannri klíkjunum
þótt ekki voru miklar deilar um þessar mundir, þá var þó síð-
festi megrar ósamboðt Kristnum nömannum, t.d. Ójálfar lö-
ðögnumadurum, Gellir Bölvorksson, átti tvær madagrar fyrir honum.

Íslеifur var fræmur fáskur metur, en þó var ~~gjort~~
~~órétt~~ hans lengi i minni ~~úrt~~; einkum var hann skýr
og skjöldur fáttkor manna og umkomulausra. Hann var næstu
ljúfmenni vidalla, agður kennimátar og sámi skettar sinner.
Ínsir höftingjar sendu sonu sinn til hans, og kentil hambur
prestby frati; tvær þeirru voru síðar biskupar í ~~Holmu~~: fin
Ógmundur ^{arktikum} og Kalar ^{arktikum} ðe Viki i Noregi. - Íslеifur dó 1080 og var
hann fai 74 ára, en biskups hefði hann veid 24 ár.

b) Gissur, sonur Íslеifs, varð biskups eftir fáður sinn.
Hann hafði á yngri árum sínum loki í Helfurth á ~~Sjó~~ landi
og var lengi eftir þat farinmátar, og jofnun orriklid metum, hvar
sem harn harn. Hann var flestum karlmannlegum í spottum
háum, manna skeikastur, hufninglegur metur, frítur sijnarr
og prætur i allri framanhöfu; hann var ljúfur i viðniði vid
alla og vitsmunumátar ^{arktikum}. Haraldur konungur sigr ^{ar} sín
sagtí þat um henn a yngri árum, at vel mætti gera ur honum
þær: vikingahöftingja, konung, ekki biskup, og vori
hann vel fallum til alls þess, en þó hez til þess at vera biskup.

Gissur var fæddur 1042, en þegar hann var 39 ára (1081) var
hann Kosinn biskup. Þá var hann var Heimann Borggrims díkkr

151 448 141

og bjuggu þau fyrst ^{at} Höfi i Vopnafirði; þau hín fárn ainn sinni
sustur í Róm, meðan Þóleifur biskups lífti.

Sunnarit 1081 fór Gissur utan til biskupsvergsins, að fund Gregor
þáfu ^{heimamært}. Síða pafi hefir ~~hefist~~ haldskirkjuna til valda; barnaði hann
állum andlegnar stíttar mænum hortley að giftast, og tek alla kirkjum
stjórn ír löndum veraldleyra löfdingja. Gissur var vigtur 1082
og kom til Íslands árið eftir. Tók hann við hálfa Skálhalla eftir
fötur sinn, en næstir hans lejo að hálfi jörðini meðan hin lífti.
En eftir dannaði hennar tökk hann við allri jörðum og logði hann
til biskupsstolosins. ~~Var Hann~~ ^{Hann} ~~gott~~ ^{þá} ~~gott~~ ^{gott} sérst skýldi allt af vera
biskupsstóll þar, meðan Ísland var i byggj og Kristinum mætti haldast.
Hann lit liggjja kirkja 90 álma langa og eftir poi at aðru leyti; vigt
hann kirkjuna Petri pastula, sem þáfarur sögtu, að heftri stofnað hald-
skirkjuna; var þat síður í þaða daga, að helga kirkjur einhverjuum
dýrling istu helgum manni. Ætlað ómuur gott logði Gissur til
kirkjum, leði i löndum og lausafi.

Hitti hit næsta afreksverk Gissurar en fiundarlögur, sem kom
fistek leidd i lög hér á landi (1096) með að strof Samundar fráði og
Markusar Þeggsjusonar lögsögnmanns. Eftir þessum lögum áttu
menn að felga fram og víssta allt fó sitt, i löndum og lausum aumum
og gjalda af því fiund. Fiundin var miður við efna borgnum
sem ekki pingfarar hafa; viðnum um quælda fiund eins og hef-
ur, ef þeir fóir áttu too mikil fó) En til tolulyja borgarum fóir
mest, sem fáthastir voru fóir ^{at} af 10 aurum átti að gjalda

sina ~~þrjá~~

I alin. en 2 álnir af 40 aurum og af 80 aurum einungis 5 álnir;
þessi tiundarlag voru fyrir ranglög.

Menn tiundarum eignir sínar skuldlausar í fardózum hvert
ár; en ekki þarfist að gjalda af fyrri fél, sem kirkjan átti eða
gefist var til góðra fyrirtakja, t.d. i brýr, ferjur, flætningabík
o.s.frv. Prestar greiddu ekki tiund af biskum eða onnessuklofnum,
nem goður af gatorti, fyrir ^{at} gotortin voru veldi en ekki fél.

Tiund var þamig skift, at 1/4 hluti hennar gekk til biskups,
1/4 til Kirkjumrar, 1/4 til presta og 1/4 til þurfarmanna. Biskups-
tiundina átti að greita í vatríðum, varðfeldum, lambóttum-
um, gulli eða brendu silfri. En kirkju tiundin var goldin í
vassi, viti, björn, neykelsi, lærefli, eða í vatríðum sinnum.

Gissur biskup lét telja alla þá leðundar í landinu, sem fyr-
fararkaup áttu að gjalda, og voru þeir samtals 4560. Í byrjun
12. aldarinnar segir, að „sá voru flestir vinnungarnum lærir
og vigtir til presta, þó að höftingjar voru“ og frá innum 1143
er til skrá yfir 40 kynbora presta ~~la~~ í landinu.

Gissur studdi að fyrri, að breið ~~gr~~ biskupsstólar í land-
inu, með fyrri að sambrykku það ásk Nortlendinga, að í þeim
fjöldum yrti annað biskupsselur og með fyrri að gefa ~~með~~
~~allar~~ biskupsteljur sínar í Nortlendingafjöldunni til fyrri.

Gissur var skrúningar mikill, sljóinsamur, síferrisgjötur og ~~þ~~vin-
sell. Allir vildu hlyða honum og loya sig eftir vilja hans. Hann vor biskup
i 36 ár, d. 28. maí 1118 og var þa 76 ára gamall.

©). Jón Ögmundsson ^{ac} var foddur 1052; hann ólæg upps at náskra
leyti hja Íslæfi biskupi og leitri hji honum. Þyngri árum standaði
hann einig ríam Þorlendis. Hann gekk eitt sinn sáður til Róm og a
heimleidirni hitti hann Þorlend fróða. Þar varð eftan samfesta
heim til Íslands og varð Þorlendur paðstur ⁱⁿ Odda, en Jón prestur at
Breidabík stofn og þáttu báðir ágosa kennimunum.

Eftir heimari Norðlendinga setti Gissur biskups, biskupssál fyrir ^{at}
~~at~~ land, svo ^{at} eftur yrt biskupsolanst i landinu, ef treir voru biskups-
stólar; Jón Ögmundsson var kosið at ráði Gissurar 1105. Hann
var vigrar i Lundi í Svíþjórt árið eftir af Össuri orkibiskupi.

Langum af höfningum í Norðurlandi vildi standa upps af jör-
num sinnum og varfist því lengi til vandrða með biskupssetnum;
þó fór eins at loknum, at prestur sinn, ^{ac} ~~illugi~~ ^{rétt} at nafni, sköt upps af
fötur leift sinni, Hálum í Hjálkadal, og gaf hana biskupsstólinum.
Illugi kravði gera þetta fyrir quadsækir og mantræn heilagr ar Kirkju,
og sýndi hann með þessi óserþlogni og dömafatt göfuglyndi.

Jón biskup lík leggja stóra og vandrada dánarkirkju í Hálum í
fyrsta biskupsárum sínum; keypsti heim við i hann um leit og hann
sítti vigslo sina út. Lík biskup setja upps ókila og kenni ungu
mánum prestafrosti. Hann fólk tvö ágðu kennara til ókolan frá
íslöndum, Gisla Þimason ír Svíþjórt og Ríkkima frá Frakklandi.

Bork heimilislistið og ókolanlistið í Hálum var i flestu til fyrir
myndar um doða Jóns biskups. Jón var stjórnarmanur og sín-
vandur muntr, enda sjálfur tilþerfsgrótr. Hann þátti notkun

154 444 151

vefsingasamur vid ósíðvanda meum; en vos mikilr þáð er Guð
mánuksu hans og sljórnar hefileikum, at allir vildu ^{i flestu ver} ~~síðja~~ ~~götum~~
sos á Hálum, sem hannum fraknadi. Ófyrstu vilda henn
forneskjum, bláttkaps og galdrum, fær ^{at} sín voru em i landinu ignis-
an heidraðar veirjuor, þá fáttu nem ^á mosum híganna kaps;
fuglakross, lundkross ^{úr} og ignis fyrir brigði ^{lögðu} ~~á~~ nem trún ada.
Dagurinn var breytti henn sos sem næri er. Tíður dozur
miki a ~~Týr~~ og var nefndur fríðidagur (víska), Óðins dozur
miki a ~~Óðins~~, og nefndist miðvikudagur. Þorsdozur miki
a ~~þors~~ þor og var henn nefndur fríki dozur. Freyðagur er
fjórdagur nefndist föstudozur. Gatamöfnim vilda jóm biskups ekki
neyra.

Heitt var þó þat, sem biskups fíllir ekki uppsrott, en þat
voru mánið söngvar og dansleikar, sem onum skemta sér
mjög vitt. Dansleikar þeir, sem mi tilgáði eru mjög að annan
veg, en gómlu kringleikar eru vilið vakaðir. Hinur fimm
dansar eru mi tilgáðir at meðtu, ^{pótt} ~~mena~~ ~~kort~~ elda eftir af
þeim í ~~þeim~~ ^{seinni} kvæðum, í „vidlögun“ um kvæði eins og þetta:
„Brendar eru þorgrnar, - bäl er at því, minar eru sorgrnar
þungar sem blý“ - Eta: „Síð hefi og margr seinni til - síðja á
bækunum þáðra, - af kymning okkar kemur þá til - og kys þig
heldur en adra“ Og emi: „Dro limna fregar sem lítti“ -
„Allir dozan eiga kvæði um síðri“ 2:5. f.v. -

Aftost lýsa vilið vakaðir þunglundi en miðkvæðum og fírrænum

tilfimminga lifi. Æssir vikivætar voru sungrar virð dansara og
þengur þeir fyrir þetta nafn. Biskups getjatist ekki ad pessum
leikkum, þurhannum fáttí þeir henda á líttut og leitu til ositum.
Títt van ~~sí~~^{at} Karlar og Konur, kvæstist í "dostaviser". ~~Sí~~^{þitt}
~~kránum~~ gaman at klárnisum og háðveisum. Æfta allt
vildi biskups uppsöðta, en heiti mannsængvar og vikivætar
lifdu þó lengi framaeftr öldum, eins og fleiri gamlar fjoðskurum.

Jón biskups var þótt meini i allri ~~fram~~^{Kennu}; henni var stað
matur og Ástorkur, fríttur sýnum og höftinglegar í eigin. Hann van
heitti sogninatur og leik agallega á körpu. — Uppr höfðat ~~á~~^{te} mi
segja, at hann vori andlegur leidzagi og ráðunumur heiti höft-
ingja og alþjótr i biskupssömu sinn. Þá háðum, einkum í
þáskum og hríðasum, öðrundust meini 200 hundradum skifti
heim at Hálum til andlegar fræða hafi biskups og kennurum Skálans.
Sunir gáfu meið sér fyrir fari og höfðu hinumst og fari hvener sem
þeir vildu hlusta á kennimenn; atrir byggðu sér hús i kringum
Kirkjugarðum og lágu þar virð og fæddu sig sjálfir.

Jón biskups dó 1121, og hafði þá meiri biskups í 15 ár, en var 68 vīrgunn.

2. Íslendingar og Haraldur Sigurðsson.

Haraldur konungur Sigurðsson, ~~ar~~^{hér} hertvækt kom til ríkis í
Noregi 1047. Hann var viturmatur, skáldmálkar vel, en ráðvilk-
ur og dráttunargjarn; en flest vart þat at ráði, sem hann réði.
Hann var hárinn og stríðlundatur, og faldi manna leizi fátt eitt-
hvad misjafnur um til hennar talast, einhvern fyrir jæsa heitir Reykum.

Hann hefði mikil dálaki á skildum og átti mæg hirtskild.
 Mikill vinur var hann Íslendinga, og af þeim grafer og tökk þi oft
 íþróunar sina, einhvern skáld. Hann gaf sinn sinni ágðla kúturna
 í Singvalla kirkjun og í miðun hortari, sem gekk yfir landi, undi
 hann hingut ^{fjógar} skip. Gernd miðli, eitt i hvern landsofjörðung og
 leyfti at flýja af landum til Noregs, fáðokar fólk.)

Sí manður kom eitt sinn til Noregs frá Ísland, en Halli heit, unga
 leyni Kallaður Smeglu-Halli; hann var skildmálkar vel, en ordhákar
 mikill. Smeglu-Halli og Haraldur hittust fyrst á sjó við Reini Noregi
 og þekkti hvorugur annan. ~~Haraldur seyri: "Hver skýr skipinum (sau~~
~~halli vará). Hvar vori þit i vestur, hvatn ytha þit. Eru hvar~~
~~takn þit fyrst land, eða hvar vori þit i nött". Männerum vorðið~~
~~fátt. En Halli svaraði tofarlaust: "Vit vorum i vestur í Skónfi,~~
~~en yttum af Gásnum, en Márður heitir skipimaster, en tokum~~
~~land við Hlíðar, en lagum í nött við Agðanes". Haraldur~~
~~svaraði: "Sart hann yfir þi eigi hann Agði" - "Eigi em þi"~~
~~og Halli. Haraldur lerosti og keldi við: "Eru notekur til ríðum,~~
~~at hann muni em sítar meir veika yfir þessa þróunum"~~
~~"Elli", svaraði Halli, "og bar þi einn blid mest til þess, er vér~~
~~engu skönum fengum af honum". "Hvat vor þér", svaraði~~
~~Haraldur. "Ydat heim, at ef yður ferriður at síka, at hann~~
~~Agði heit at þessu oss lígum um anni og vanta yfir þær þangar~~
~~i hvöld, og mun hann þá gialda af höndum þessa skulld~~
~~ólopt". - "Það mun vera orðhákar ærill", svaraði hvorugur.~~

Annar fáttur.

Sönuäldin (930-1030).

Tímabilin frá 930 - 1030 hóllast sögnöld, spá ^{ad} fyrir
gerust þeir vidburtrir, sem "Icelandingasögu" segja frá.
Sagan á þessu tímabili er ~~at~~^{meist}lega voga ainstakra manna eða
ainstakra dæta. Þar fari eigi hólf at segja ~~tanngangandi~~^{fælda}
sögn, með flestum af þeimum i vettir tímarríði á þessum tímum.

1. Lumaraeki fundim.

Fast og sam eigin leyf límtal hefir at lík kindum byjast
met stofnum alþinges. Þat fídkarist óremma, at lögozumátr-
im segði upp á alþingi misseristal fad, er vera skyldi
hverl ár, en sitan síðstu gotarnir þat upp á leistarþingum,
hver i sum hérart.

Arist 95-4 var finnatalist leidvætt, þá var komin að fáat mikil skrákljú. Óg sín meini að tel vandræta hófði. Gamlii meini og hýgnir tóku eftir því af sólarlangangi, að sunnuminn munnið að fá til orsins, en enginn gah skilit orsakin til þess. Skrákljun stafast af því, að fófestar vorir taldar 364 daga í hveigu ári eða 12 mánesdi fritugindtha og 4 aukanodar. ~~Fóður~~ ^{Skorti} ~~hentast~~ ^{nærfelt} því ~~hennar~~ ^{hennar} $\frac{1}{4}$ sólarhring ~~eftir~~ á alment ár.

* Pad var
negridur

*^þ Þas var
negður
Sunnarauki: gaf þat vát, at aukla hvert spjunda sunnar umi vika
og spáruneying fyrir. Þegar var ^{hann} fyrir loftekki (954) adráti

~~Varpa~~

Porkells mina allsherjargota (sitar löggjunnams) og annara spaktra manna. Þen þó ~~saukti~~ um ~~hérum~~^{nes} 6 stundir í vett ár. Þat vor ad meða leiðrétt af Klestnum eftir Kristnitoðkuma.

Hitt sós nefndu gamla tímatal stafar frá 45 f. Kr. ger verjulega kent við Julius Cesar, sem ~~var~~^{setti} leidildar þat. Þa tildur egyptskir stjarnafrætingar $365\frac{1}{4}$ doz i ári. Cesar lík felja 365 doza i ~~árinum~~ hvejum þremur árum. Þau fleytt, en 366 doza í fírti hveju ári. Hlaupsdayar nefndist auk dozurum ~~þ~~^{fjórtí} árit. En "tropist" ár er í minnum styrra, en hér er talit. Gregorius pifi 13. nædat notekra bol að þessan 1582. Hann lík meða hvertu 10 doza ír akkið ~~minus~~^{þó einar} ~~þ~~^þ ar. og en fremar ókvæd henni, at slæppi hlaups-dögum a hvejum 400 árum. Þetta kallaðist miða tímatal. - Einn er þó notkun skelskjá, er nemur ~~einum~~^{einum} ~~þ~~^{degi} á mæri 4000 árum.

2. Breyking a sjörnar skipun land eins.

Notkun eftir mitja 10. áld deilda ~~þ~~^{þó ein} höfðingjar ~~Hastings~~^{Land} ~~Lands~~. Þóttur gellir Ólafsson í Breiðafirki og Þungr Oddur í Barðarfjörð, til af breum Porkells Blund ketilsunar. Íður voru þau lög í landim, at ekki skyldi vígaskir að fari pingi, er var ² næst vettvangi. ~~þ~~^þóttar vor móumum malit lögsash og hogash at nái i all sömuunangogn. Þóemu mal þetta vor þri sitt a Þingnespingi í Barðarfirki. Þóttur kom mestan í Breiðafirki með 200 manna, en Þungr Oddur safnadi 400 manna um Barðarfjörð og varti ~~þ~~^þóttir vist a Þvítá. Þar slo i bardaga með þeim, og notkun með fella, en þóttur var að hvefja frá. ~~þ~~^þóttir vistu í Sungröðum

þorti met afleddi at við lögum og rétti.

Málist fyr til alþingis og börðust þeir þar aftur; þar filla norekrir. Þorður leidir sín síðan hlyðst at Lögbezi og hildi Sýjalla oðru. Hann synki framá, hve mikil vandrði góði af því hlofist, en mun syfta at sökja við sakkir í ókum þing. Alþingi félst á mal þortar og var þá (ár 965) breytt varnarþingslögunum. Landinum var skift i fjörtunga, og voru þingi i hvernju fjörtungi, nema i Nortlendingafjörtungi; þar voru þingin ² föri Nortlendingar undu eigi sáttir a annat. Í hvernju þingi voru 2 góðar, 1 i hvernju fjörtungi, nema i Nortl. fjörtungi voru þeir ¹⁰. En fó töftu þeir eigi meiri vældi á alþingi, en 9 góðar í hvernju himi. Grðarir ir Hestur ^{þessum} Austur- ^{þórum} Sunnlendingafjörtungi nefndu ^{núr} 9 meiri aðra til setu í lögréttu, til fæss at vega uppsá móti þeim 2 góðum, sem voru fleiri í Nortlendingafj. ^{þungs} mi i hvernju himi. ¹⁰ ^{þri} ^{þau} 39 góðar söti í lögréttu, og 9 meiri aðrir, eta kantals 48 meiri. Þaí attu: "setu til fulls", og töftu ainir allkostrétt og tillögrétt. Met ráðunaukum gotanna, sem voru 96; sölu þei 145 ^{meiri} ^{þau} i lögréttu með lögréttumannum, og 147 eftir þat ^{en} trei biskupsstílar ^{vora settir} komust í landina, þau biskupsatrir atkuðar söli.

Þaí voru ainnig fjörtungadómar settir og leyfð at loka málum koma til vorþinga, ef bátrí málstílar voru ^{sinn} ^{þau} hvernju þingi, í sama fjörtungi. En voru málstílar sinnir í hvernju fjörtungi, mætti ekjast málum til alþingis, fari ^{þa} stóru bátrí málstílar jafnuk at vizi.

Arið 1004 var stopnaður fjörðaráður (þ. danur) ^{finti}

54

þeir tilstilli Skáfta þóroddssonar löðsögu manna
og segja at gjæssaga, at òtti.
á alþingi, og áttu við þorgríðum mikim þati í stofnum náms.
Var fyr 12 ríyjum gotum veitt bluttoka í dánasmálum; áttu
því 48 dómendur soli í Finnardónum, en aldrei máttu dómur
í sem nema 36 meum. Vora því jafnan nefndir 12 meum ír
dómu í hverju mál; hvor málsatill nefndi 6 meum ír dómu
ella var málst órikt og málsatilar seklarir um þingssafgljóp
þeir gallar vora á réttarsárinu, at fullmáður dómu var fyr
at eins kveðum upps í málum, at þau voru samþykkt með allum
alþóttum, annars „eyðskusk sökrir“, málum mætti eigi líkast.
Sítt mál kallaðust „vífanga mál“. Finnardómar vor á fríjumur
dómar fyrir fesshettarmál, og þær voru af kort meiri klætu
lökin ráða í roldum. Það vor oðinnig domur þingssafgljóp,
eitþejill, miður, o.s.frv. - Ef jöfn afkvæti voru hja báturn
málsatilum, var hlekksti varpað í vífangsmálum, ella dant
áfall eða sekl. - Finnardómar itti seln í lögvættu; - hennar var ein-
hunnar hlekksti vettu þjótarinnar.

3. Kørsning og ledet. Skappingen.

Fornanemn heldu i mai á bygðarverfingum. Eftir 965 voru þau 13 alls í landinum. Samþingisgotarinn ^{þur} Þjóruði verfingum með sínun voldi. Ságottim sem átti fórt gotort er singit var heildur í helgaskápinum, settipot og birti Samþyssel og dina. Singur voru frent i semni: Sóknarverfingur og skulda singur. Fyrst var sóknarverfingur heldur þáð var nættor og óttaðs singur heftir hinsig, næstuðið aðalverfingur heildur, eftir óttaðið gengið til heildarverfingar. Þálaþingur

num at jofnadr hofa statit yfir sinn doz; sá dozur var kjörum til þess, at meim **göld** grátt áll lögnok gjöld, gerð samninga um jms aftri, samst um skuldir o.s.frv. - Þaupingisgotatrir nefndu 36 meim i dinn tel at doma sial mamma, og vor a vorþingarum flestu eins fyrir konu, ^{sem} eins q a alþingi. - Í vorþingin konu fléiri en boudur einir. Þau voru einum skemti samkamur unga mamma ^{kaska} of kvenna. Þau voru ^{háðir} ^í ^{nær} jnislættar, og boudar ^{ir} ⁱⁿ g boudadstur höfði þau gott tökgari til að syna sig og sja aldu. Þaups meim komu þangat ofh met varinu lím q seldur glávate mönum. Beflærar q grünnum meim einum þangat ^q aðtu þau síroldskarleitir.

Enn i dyg fjäst vitt leifan af birkum og pingismannana
A pingstbirkum vid Ranzi ~~vare~~ i förråd sitt lit frogsta
og fjälmemasta ping landsins; þau fjäst en, um 30 töttrar
brok. Eru birkirnar ~~fia~~ 25-40 aldir á lengd, og 10-14 á breidd.

Leistarþing, sem einnig nefndust haustþing, voru
heldin minst hálftum manukr eftir alþingi, en oft eigi
fyrst i ágost, og skipta þeim tímabingi götumur. Þau miðstu
eigi óbanda lengur en 2 ^{þro} doxa og eigi ókunnu en 1 dox. Í
þingnum þessum birtu götumur þeim heitabínum, sem
eigi oritu til alþingis, allir nýj löz eta lojabreytingar, sýkruleyfi,
setkr, helgi doxa-hald (eftir að Kristni kom) o.s.frv. Í leistar-
þinginum kanna meiri til ókununar eins og að vefsingin,
þráðar ^{þráðar} voru leikar ^{þáttar} og ólumur, sandur, örlyfumur a.o.

Þessi þóji þingz, alþingi, var þingz og leistarpingz, voru
 gottvarræfir íslenskra meiningar. Allir frjólsborrir orðen, sem
 at heimanu miðtufar, ~~hann~~^{sóttu} að þessi þingz, bætu þar meypt
 og autgáru aðsta sínum. Alþingi var fóð adalat mentalind
 fjötariimur, enda bor þar fleira fyrir augu og eyru en á
 hérst þingunum. Þar skild árélyn yfir í hálfan manns og
 þar voru jafnustarlega Saman komum ~~kjötum~~^{manna} us
~~fjötariimur~~^{gotar}, löggjafar, Skaldar, Sognföldingar,
~~ar~~, kvenkrónugar og heimaðar o.v.frv. Skoldin
 fóldu kvathi ein, sögnmennirnar sörtu ~~hálfan~~^{tíkkunnileg} Röður
 um dáið og dugu ~~fedrana~~; lögfottingarir sóttu og
 vörtrumil sín og amara, sogn ^{at} unum fóttu óð hlykti á þá.
 Þær sýndu fimmleikarar list sínar, og iþróttasemum iþrittar
 og leika o.v.frv. —

Alþingi hit forma er hafist, en Þingvöllur, ~~þess~~^{hinn} og leyman
 legi endurminningastatur fjötariimur er tel sigris um.
 Óg-ri er hin Þorrahússtekklar og hengid á Lögbergi helga-
 blinar af heojum hvers ár börnum og hröfnum at leitt.
 Við þingvöll eru allar hætta minningar fjötariimur bundnar
~~við sínar fóð heistaf og hugnemar~~^{fjapt}; — þær er hver fáfari og
 lantla, — ja, sjálfdi nökkt berjist, hægt díjunum endur
 minningum. Þingvöllur hefir verit og er eum hjaðar
 stadar fjötariimur. Þær hefir fjötin lifat sínar glæsibz-
 usar og fegurstu stundir; — þær hefir hin aðrig glæsibz-
 usar sín og fombelgum lifskormum. Þær hefur líno

Þreyju stópte henni fyrir og sekkistálhúsna óþöfum og tökk
 sverð i hönd sín. Æður en Gissur spáldi við krum sina,
 fiskk henni heimi tvö fingurogall, inn brókarkefliðspursi
 sinn. Þat voru gamlar ótagrjípsir og kvædt henni vilja, at sinir
 sinir mytti frissa, ef svo feri sem henni vildi. Henni bjóss
 vid at Grónakemist af. Fann Gissur mi, at Grón haddi mikil
 fyrir at skilja við henni. Hins komst ekki út, og er fullur,
 at einhver nítungur hafi hvert ^{undar} heimi inn í eldnum. Gissur
 komst í slayðburit. Þar hann fær á límklofnum næstu
 sýnuker, er grafitt var í fjöldi; en yfir þróttitannad í
 stríknum; sýnan tolk henni í geirvörðum. Nokkrus sitar
 kanniblöðnum meum þaungt og óstunga spjósum í kerist,
 en urðu einkis varir. Þó ókemist Gissur lítil eitt
 í höndum og hnjáin. Þrisvar leitish fari í ~~þeim~~ og taldū
 sumir oft at leita vel i sýnilegum, en adrokk kíði þess
 enga þóf og hufa frá Heimamum leitish i örskur-
 um um dögurum tilin, en þa voru brennumenir
 ad vita brestu. Fandu þær Gissur illa ásíg kannim af
 kulta og fraytu. Þær leiddu hann í kerkjuna ~~og veindu~~
~~þar meindu kannim af henni~~ ~~þar meindu kannim af henni~~. Gissur hrestið
 fljött og leaharm sinn í hljóti, vel og drengilega, sem hans
 var voru og visa. En þegar ~~hamu si bruma líkani íslensk~~
~~síns og grónu~~ voru sýndar þær einum
 leifar sem effir voru af likasins Grón, bjóstir, ~~hálfhánum~~
 sín, þa leit hann undan af feldi tar.

Tveir synir Gissur ar beinum inni og varð heiti að
festa stóru Gissuri nor en aðrir. Þremmum meini sín
heim til Höla og toku lausn fyrir illverk þetta af Hein-
reki biskupi. Þetta líkodi líksipi mota vel, enduvaran
þeir Gissur og hinn eigi lengur virir, fari ^{at} biskupi þessi
Gissur ver að tryggja konungi; - og þat var henn. -

Brennumnum ur tu myjz hljóðki, er þeir
froðtu, að Gissur vori á lífi. Og Gissur hefði ekki
leyn brennumnar og íjusir konungsinsnar studda
hann vel i fari t.d. Þorgils Skart. Voru um síðir
flestir brennumnum dreppir og þar á meðal Egjalþurði
og Þrani ~~Kodráinsson~~.

Sam arit eftir flugu nýjar brennuna var
ári og í ynsum árum stefnt ótan a kanungsfund, af
indirðöri Heinrichs biskups. Honum sotti engum
jafn öruggar kanungi sem gissur, enda hugsatí gissu
jafnan enlik um Sjólfan sigr en kanung. Gisour
fir ótan nýj rautugur og hefir at líkindum heldur
vifjat veor heim og ekki að brennumennina, en
standa veitingar á vísdomensku sínu fyrir Hákon
grunlu; - og veran~~re~~ hans átar i Norðagi var ekki listu
~~honum til~~ ur minni hans. Bæti biskupsarir hestu nýj
a honum til alansfarar. En áður en hann fór,
fóek hann Oddi ^{Skagafjörð hi} Þorvaldsson, ^{læst} í Geldingaholti ^{þann}
Einkaskialasárn Biarni Benediksson © Þorgarskálag Íslenskra Reykjavík

Lánnar ár, sem líssur fóru utan, komu þær Sigurðr biskup
og Sigurðr silki augar frá Noregi og ættu þeir ad veðla konungs-
sins tríleys; var Sigurðr settur til höfuds biskups, sem
þitti fremur danagarter og lílit gefimur fyrir ofritum
menn.

14. Fra Svinfellingum.

Litum fátt tilin Frimfellingar í afirð Haukungr
alðarinnar, fyrst en um midja 13. áld. Árið 1241 dó Ormr
Jónsson á Frimafelli, sem þar hafði lengi būið, gildur
gattdómatur, vinsæll og fritsamur höfðingi og sendar matur
mesti. Lyndr hans voru þær: Þórunnundar, af Gautlandi
er tok vit líti að godarki eftir haum, og launundar sem
~~a eins~~ var fræta. er fáði hans dægi. Ógrunndar
Helgasun ~~í~~ Kirkjubæ ~~er~~ ótti Þeimnumi, systur Orms
Jónssonsar, tok launund fræta gamlan og il haum upp.

Ógmundur Helgason held sér mygt til heradstjórnar, eftir danda Orms, og varð þeim Þórmundi margrathagrin-
ingefni. Þeitt hauk þeitum ómaya í fai-
tokan landeðin Ögmundar. ~~Ögmundur leid~~^{þá leid Ögmundur} eftir efni-
um og aðftum landeðin eins, og fátti henn eigi vor-
efnuma binni, at hanum lesi at sja fyrir ómaya. Hann
leit fljóta ómayaum hertu. Þórmundur reiddisk þessu, og
taldi þetta vanagt og sér með fari misberist. Fyrir þátt þetta
og ýmislegt fleiri skefudi Þórmundur Ögmund. Þorti

vin vir þessu ijmsar greinað með heim og virkt. Lemundur
var hafa ofl trúkd rétti Ögmundar með valdi sinn.
Broður Jóns, áðiti ^{at} ~~á~~ ^{þóppið}, bróðri Heinumur,
komm Ögmundar, vandri jafnan ad bota i millipeim og
settu fá.

Um 1250 giftist Lemundur Ingibjörðu dóttur
Guðla Þjóðvatnssonar og hitt ágofa veislur; baðr hann
Guðmundi bráður sinnum í veisluna. En þá um haustið
háð Guðmundur fástra sinn at ~~fara~~ lofu seir at
fara til Lemundar og vera með honum; vildi hann eim-
ið fá allan af sinn, er Ögmundur geyndi fyrirkom.
Gessen tökk Ögmundur þunglega. En fyrir þau Gleimun
hins frétt, lék hann síði þetta eftir Guðmundum og fór hann
svo til Lemundar til vera.

Nokkon eftir því, næsta vetrar, kom Lemundur
at Kirkjubæ sitt sinn um dagranns, með 80 voxnarr
manna. Guðmundur var í líti með Lemundum.
Alfheiður, ekki ór Jóns Jónssunar, vildi ekki at Guðmundur
ur sannur sinn veri með i ófríti miði fástradinnum
og velgertumanni, en hann kvaðt mundi fylgjabrítum
sinnum. Gamla kanan head hann ~~þá~~ ^{ganga} með seir
í fatastofu og skifta um fót; hann gerði svo. En er
hann van þangat kannum, gérði him skýndilyja
út og rök lokun. Fyrir hundru. Sótti ni Guðmundur.

ill at verá þórra í fangelsi og brauðt í hér og fylgdi brotta
sinum at Kirkjan hefur med vistingsverk í húga.

~~H~~ Ógmundur komst í kirkjum með allt sitt vognföra meðum (57.). Hann spyr Þórmund, hvort hann fari með öfut, ef ~~Ós~~^{þat} sé eigi, sé honum og mörnum hans heimill at fá mat og gistingu. Ekki segjist Þórmundur vera þurhanda fyrir mat hans, en leidhann ganga uit úr kirkjum. Ógmundur ^{kvæði} vits minum gerðum og fór hvergi.

Máður ~~óss~~^{nokkran} braust með hamar i hendi sitt um dilluna að Kirkjumúri, en nærist þegar henni ótökkrister. ~~Ógmundur~~
~~vigi varð honum því haldit og komst hann á braut og til~~
~~þessi óskar haldur honum svo heom komst undan og~~
nóttu leja og safnati líði. Eftir nokkrum tina kom henni með umstmannum að Kirkjubæd og sá fá Þamundar sitt áværra, og fór heim með sneypu.
~~Ógmundur~~^{oðr okkar visti fljóti og stóri fji} Ógmundi, þá fyrkampið ~~Ógmundar~~^{oðr okkar visti fljóti og stóri fji} fyrir hins
tel leistarhamri, með aðlöfti og hartsengi, at Ógmundur var dundur sekin að alþingi nokkra síðar. Þeimundur
ur meistari ^{síðar} Kirkjubæd og hækki þar feránsöldum, sameinu
kvæmt landslöjam. Þar var allu fíf skifl, en átta vor
tekna frá allar eignir skatarius, en síðan var allu fíf
skifl til helminga með þeim líjnum. Ógmundi og Heimunn.
Tók Heimunn allh fóarfí, er hinn eignast sé, og Ógmundur
hafri gefit henni. Fylgðarmánum Þamundur fátti hinn fá.

med heldur miklu fjármuni, en henn kvæðt trúa fyrir
lfotunku sín seytí ~~þó~~ um eigin sínar. Þegar
þyldar með Samundar ráken fét frá Kirkjubæ.
Höddu freir Steinum og kvætu þá líklych, at mi
mundi hin grata, er hin seið fét rekist að bursu.
Samundur átaldi þá fyrir Kersti fessa. — En
Steinum hinsfreysja sagði: „Spad munu fót alla, at
eg grati þegar fét er rekist hérðan bursu, en
svo er lagi, en eg vildi, at þeir hefði er meiri þyrfin
vit, ef svo hefð eigi til teknist sem mi, heldur gott
eg þat, er mið uggrir ~~at~~ af fir kumi sítar.“ — Hinn
gekk sítan til kirkjun og bar fyrir þeim allum; — hinn
bað fess, at gat gefi, at engin vandrosti yrti með
þeim mánum, utan hinn líft; — og svo var sem
hinn leart. Fét sem rekist var ~~en~~ flutt frá Kirkjubæ
(1251) og þat einungis hluti Ögmundar var: 30
kjör, 12 krigildi ungra geldneyta, ~~Hjör~~ 12 arðuneytar, 100 ásauðir,
50 geldingar, 70 vetrargamlir sauntir, 20 hross, 25 soin, 50
gssir, ³ ~~12~~ skildir, 12 spjöt, 6 stálhifur, 6 brynjur, 10
Ristur og dinklosti að eim hest. ~~Þetta var einungis eign~~

Bændur ábóli bað Samund fess at hann sett-
ist mi fullum sáttum við Ögmund. Þat kvæði
Samundur gera, ef Ögmundur kynni at halda sig
höfi. Bændur segir systur sínum frá fessa lofarki